

Příběh „opata chuligána“

Jedním z nejvýznamnějších, a také nejkru-
tější potrestaných řeholníků byl břevnovský
opat Jan Anastáz Opasek OSB, jenž byl spolu
s dalšími obžalovanými v tzv. procesu s pomoc-
níky biskupů označen za „vatikánského agenta“.
Narodil se 20. 4. 1913 ve Vídni v rodině českého vo-
jenského vysloužilce, po vzniku Československa
se rodina přestěhovala do středočeského Kolína.
Po absolvování zdejšího reálného gymnázia
odešel Jan Opasek do benediktinského kláštera
v Praze-Břevnově, kde v říjnu 1932 vstoupil do
řádu a přijal jméno Anastasius, podle prvního
opata tohoto kláštera z 10. století. Po studiích
teologie v Římě se v roce 1938 vrátil do vlasti,
kde byl 11. 7. vysvěcen na kněze a v září jme-
nován převorem břevnovského kláštera; roku
1947 byl zvolen jeho opatem. Přátelil se s řadou
uznávaných vědců a umělců katolické orienta-
ce, břevnovský klášter patřil v té době rovněž
k významným intelektuálním centrům. Během
nacistické okupace pomáhal se svými spolubra-
try pronásledovaným a jejich rodinám, opako-
vaně ho vyslýchalo gestapo a v závěru války se
aktivně zapojil do květnového povstání.

V září 1949 byl zatčen a vyšetřován tajnou po-
licíí, strávil 15 měsíců v samovazbě, především
ve vazební věznici v Praze-Ruzyni. Ve svých pa-
mětech vzpomíná na ruzyňskou věznici jako na
jednu z největších zkoušek svého života: „Ruzyň
v té době a v dalších letech lze nazvat domem hrů-
zy a smrti. Jedna z největších hrůz byla ona izolace,
která byla po všech stránkách dokonalá. Z vedle-
jších cel jsem často po celé noci slyšel křik lidí, kte-
ří nedovedli být sami. Byli napomínáni, trestáni,
odváděni. Křičeli, šleli... Noční ticho přerušoval
někdy i řev mlácených lidí, i na cele mlácených.“
V prosinci 1950 byl v rámci vykonstruovaného
monstrprocesu „Zela a spol.“ odsouzen k trestu
doživotního žaláře. Zdá se pravděpodobné, že
mu byly před procesem podávány omamné pro-
středky pro větší poddajnost. Trest si odpykával
převážně ve Valdicích a v Leopoldově a pro znač-
ně nekonformní chování získal od spoluvězňů
přezdívku „opat chuligán“ – byl kupříkladu ká-
zeňsky potrestán za napodobování kohoutího
kokrhání, jež bylo označeno za zesměšňování
vězeňského personálu.

Po propuštění v rámci amnestie (květen 1960)
pracoval jako dělník na stavbě pražských sídlišť,
v roce 1968 mu byl udělen státní souhlas k vý-
konu kněžského povolání. V prosinci téhož roku
odjel do exilu a pobýval poté až do roku 1990
v klášteře v bavorském Rohru, kde organizoval
srazy příslušníků čs. emigrace, navštěvované
lidmi nejrůznějších názorových proudů. Založil
zde též katolické laické sdružení *Opus bonum*
(1972) a publikoval, v češtině i němčině, několik
sbírek meditativní poezie (např. *Katakomben des
Heute*, *Život upřen do Středu*, *Vyprahlá krajina*).
Spolupracoval též s časopisem *Nový život*, vydá-
vaným Českou Křesťanskou akademií v Římě,
kde mj. v roce 1974 vyšla jeho sbírka *Obrazy*,
inspirovaná zážitky z cest, zejm. z Itálie.

Fotografie z 2. poloviny 40. let, z doby jeho
opatského působení. Opatské svěcení přijal od
pražského arcibiskupa a českého primase Josefa
Berana v dubnu 1947 v opatském kostele sv.
Markéty v Břevnově. AOSB

Jan Anastáz Opasek – kněz, benediktinský mnich, teolog, významná osobnost čs. exilu, arcipat...
a také básník. Uměním a literaturou zvláště se hluboce zabýval již v době svých gymnaziálních studií
(na foto), kdy vznikaly i jeho první verše. Mnohé z jeho pozdějších básní jsou spojeny s Římem – např.
Svatý Petr v Římě, U Andělského hradu, Fontána di Trevi – a představují jedinečného kontemplativního
„přívodce“ po Věčném městě. AOSB

Jan Anastáz Opasek s dětmi (nedatováno). AOSB

V roce 1966 bylo Janu Anastázi Opaskovi umožněno,
aby změnil zaměstnání ze stavebního dělníka na
skladníka. V době, zachycené na fotografii (léto
1967), již pracoval jako skladník grafických sbírek
v Národní galerii. AOSB

Fotografie z generální kapituly Slovanské bene-
diktinské kongregace v Rohru na jaře 1990 (v první
řadě čtvrtý zleva; vpravo za ním Petr Prokop
Siostrzonek, současný převor břevnovského kláštera
v Praze). Klášter v Rohru se stal Opaskovým útočištěm
po odchodu do exilu v prosinci 1968; v komunitě
benediktinů byli i němečtí řeholníci, vyhnaní po

r. 1945 ze svého mateřského kláštera Broumov v sv.
Čechách. Česko-německé usmíření bylo i proto
jedním z hlavních témat, kterému se v exilu věnoval.
Po listopadu 1989 se vrátil do Prahy a ujal se opět
vedení břevnovského kláštera, r. 1993 byl jmenován
arcipatem. Zemřel 24. 8. 1999 během návštěvy
svého druhého domova, Rohru. AOSB

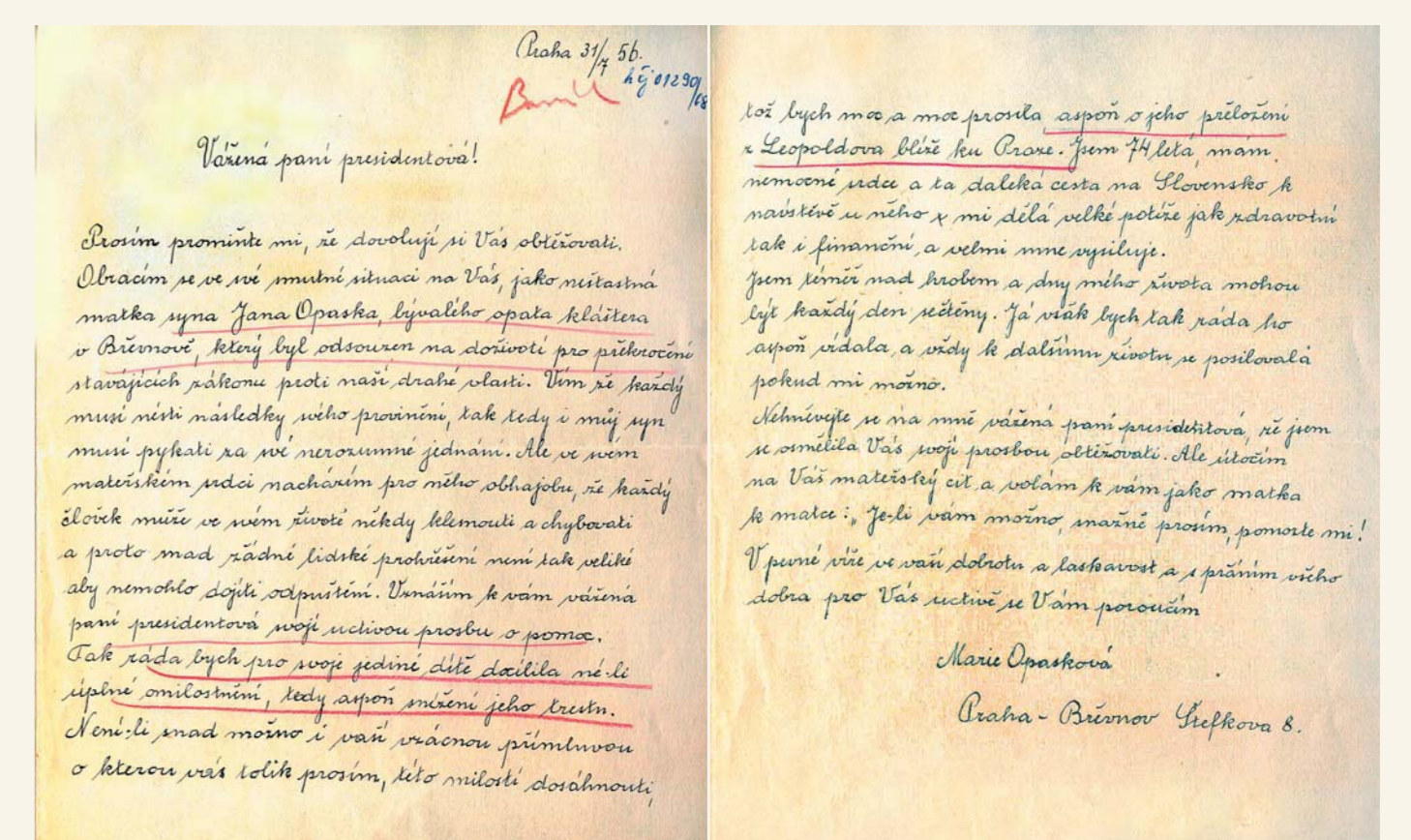

Fascinoval mne anděl
u Andělského hradu,
pozdravil jsem uctivě,
a on se tiše usmál...

V zahradě břevnovského kláštera. Novice Anastáze
čekají necelé tři roky studií v Římě, na Institutu sv.
Anselma. AOSB

V návrhu trestů obviněným v soudním procesu
Stanislav Zela a spol., vypracovaném Státní
prokuraturou v Praze 20. 11. 1950, byl Opaskovi
navržen trest smrti. Je v něm charakterizován
jako „špion vatikánské špionážní služby, jakého
co do intenzity, doby trvání jeho trestné činnosti
a množství a důležitosti dodaných zpráv, státní
soud ještě nesoudil... Typem i nebezpečností
činnosti se řadí k vedoucím záškodnického spiknutí
proti republice“. Státní soud ho 2. 12. 1950 odsoudil
na doživotí. NA (SSNV, foto z vězeňského spisu)

Dopis Marie Opaskové, kterým se roku 1956
obrací na manželku prezidenta republiky, Marii
Zápotočkovou. Její prosebnou žádost se ovšem
nikdo nezabýval. Byla nalezena v roce 1968 při
likvidaci osobního trezoru Antonína Zápotočkého
v Kanceláři prezidenta republiky a založena spolu
s dalšími trezorovými písemnostmi jako „nevyřízená
korespondence soudruha Zápotočkého“. AKPR

Fotografie opata Anastáze s maminkou z roku 1947
(snímek byl zabaven tajnou policií). Jan byl jejím
jediným synem, neměl další sourozence, a paní
Opasková byla již několik let vdovou. S maminkou
měl Jan Anastáz velice blízký vztah. Dočkala se
jeho amnestie, zemřela v prosinci 1965 ve věku 83
let. ABS (V-3881 MV)